

แนวทางการป้องกันการทุจริตของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับ กระบวนการขออนุญาตก่อสร้าง ตัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร (แบบ ข.1) ตามคู่มือประชาชน

กลุ่มงานพัฒนาระบบบริหาร 1 ส่วนพัฒนาระบบบริหาร
กองพัฒนาระบบราชการกรุงเทพมหานคร
สำนักงาน ก.ก.

แนวทางการป้องกันการทุจริตของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร (แบบ ข.๑) ตามคู่มือประชาชน

ที่มาของการศึกษาและความสำคัญของกระบวนการขออนุญาตก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีการก่อสร้างอาคารเป็นจำนวนมาก เพื่อจัดการให้บ้านเมืองมีความเป็นระเบียบ จึงมีการให้ความสำคัญในการควบคุมอาคาร ซึ่งนอกจากจะเป็นเรื่องของด้านสถาปัตยกรรม ความสวยงามความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองแล้ว ยังหมายถึงความมั่นคงแข็งแรงของอาคาร ความปลอดภัยของผู้ใช้อาคาร การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุขและการรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการอำนวยความสะดวกแก่การจราจรของประชาชน

จากการประชุมสภากรุงเทพมหานคร สมัยประชุมสามัญ สมัยแรก (ครั้งที่ ๔) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ได้มีการยื่นกระทู้ถามสด เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ปัญหาเรื่องการขออนุญาตก่อสร้างอาคารเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องแก้ไข ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการประชุมหารือระหว่างกรุงเทพมหานครกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการตามมาตรการป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตก่อสร้างเมื่อวันอังคารที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ณ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร (เสาชิงช้า) ในประเด็นแนวทางการขออนุมัติ อนุญาต ผ่านช่องทางออนไลน์ และการเชื่อมโยงข้อมูล ซึ่งหัวหน้าสำนักงาน ก.ก. สั่งการให้พิจารณาตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของหน่วยงานตามคู่มือสำหรับประชาชน ปี ๒๕๖๗ ที่สำนักงาน ก.ก. เวียนแจ้งหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนในสังกัดกรุงเทพมหานครทราบและถือปฏิบัติตามหนังสือที่ กท ๐๓๐๕/๗๐๔๕ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ และคู่มือปฏิบัติงานของหน่วยงาน ฉบับปี ๒๕๖๔ (ปัจจุบันอยู่ระหว่างการปรับปรุงคู่มือ ตามคำสั่งกรุงเทพมหานคร ที่ ๔๗๗๖/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๗) โดยเฉพาะกระบวนการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร ต้องกำชับให้หน่วยงานการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามคู่มือ โดยสำนักงาน ก.ก. ต้องติดตามการดำเนินการตามคู่มือดังกล่าวให้สอดคล้องกัน และให้หน่วยงานปฏิบัติงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแนวทางการป้องกันการทุจริตของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร (แบบ ข.๑) ตามคู่มือประชาชนที่เหมาะสมได้

ขอบเขตการศึกษา

มุ่งเน้นการศึกษาการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- สำนักงานเขต ที่รับผิดชอบออกใบอนุญาตก่อสร้างในพื้นที่
- สำนักงานโยธา ซึ่งกำกับดูแลมาตรฐานและระเบียบการอนุญาต

ประเด็นปัญหาที่ศึกษา

- ศึกษาขั้นตอนของกระบวนการงาน
- ปัญหาการทุจริตเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตก่อสร้างอาคารฯ
- ช่องว่างในกระบวนการที่เปิดโอกาสให้เกิดการทุจริต
- ปัจจัยที่ทำให้เกิดการทุจริต เช่น กฎหมายที่ซับซ้อน การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ การขาดความโปร่งใส
- แนวทางแก้ไขและป้องกันปัญหาการทุจริตในระยะสั้นและระยะยาว

กรุงเทพมหานครมีการจัดทำคู่มือสำหรับประชาชน เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่ตราขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สะดวกต่าง ๆ ของการอนุมัติ อนุญาต การให้บริการของภาครัฐ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘ โดยปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ สำนักงาน ก.ก. ได้ดำเนินการปรับปรุงคู่มือสำหรับประชาชนและจัดทำโครงการปรับปรุงกระบวนการให้บริการประชาชนที่อยู่นระบบ BMA OSS มีจุดประสงค์เพื่อให้ทุกหน่วยงานในสังกัดจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนของหน่วยงานให้เป็นรูปแบบเดียวกันเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการทำงานทั้งระดับหัวหน้างานและปฏิบัติงาน ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทราบและเข้าใจลำดับขั้นตอนของกระบวนการและการทำงานที่สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายขององค์กร ผู้บริหารสามารถติดตามงานได้ทุกขั้นตอน โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยความสะดวกทำงานจัดทำและปรับปรุงคู่มือสำหรับประชาชน ซึ่งมีหน้าที่ปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานให้หน่วยงานและส่วนราชการของกรุงเทพมหานครนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติงาน โดยกำหนดให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. ให้คณะทำงานแต่ละฝ่ายตรวจสอบ พิจารณากระบวนการตามคู่มือว่ามีการให้บริการอยู่หรือไม่ หรือมีกระบวนการใดที่ควรเพิ่มเติมหรือปรับลด
๒. ให้คณะทำงานจัดทำและปรับปรุงคู่มือประชาชนให้เป็นปัจจุบัน
๓. ให้คณะทำงานทบทวนปรับปรุงผังกระบวนการงาน (Workflow)
๔. ให้คณะทำงานบันทึกข้อมูลบนระบบ Info.go.th พร้อมทั้งรายงานการประชุมที่มีมติรับรองความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล

จากผลการดำเนินการปรับปรุงคู่มือสำหรับประชาชน ปี พ.ศ. ๒๕๖๗ มีจำนวนกระบวนการงาน ทั้งหมด ๒๓๒ กระบวนการงาน ฝ่ายโยธามีจำนวนกระบวนการงาน ๒๓ กระบวนการงาน สถิติการรายงานการให้บริการประชาชนตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ พบว่ากระบวนการการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร (แบบ ข.๑) ของปี พ.ศ. ๒๕๖๗ มีการขออนุญาตที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ๔,๑๔๗ เรื่อง ดำเนินการตามมาตรา ๘ โดยมีการเรียกเอกสารเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด ๓๑ เรื่อง ดำเนินการตามมาตรา ๙ ส่งคืนพร้อมแจ้งเหตุแห่งการส่งคืน ๑ เรื่อง และไม่อนุญาต ๔ เรื่อง ซึ่งกระบวนการการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร (แบบ ข.๑) เป็นกระบวนการงานของฝ่ายโยธาที่มีผู้ประชาชนเข้ามารับบริการมากที่สุด

กระบวนการงานการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร (แบบ ข.๑)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานโยธา/สำนักงานเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒
๒. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๖๒
๓. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘
๔. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕
๕. พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

ขั้นตอนการขออนุญาต

๑. ยื่นคำขอและเอกสารประกอบ ที่สำนักงานเขต/สำนักงานโยธา หรือผ่านระบบ BMA OSS (ออนไลน์)
๒. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสาร และออกใบรับคำขอ
๓. ตรวจสอบพิจารณาแบบแปลนและเอกสาร
๔. แจ้งผลอนุมัติหรือไม่อนุมัติภายใน ๔๕ วัน
๕. หากต้องขยายเวลา สามารถขยายได้ ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๔๕ วัน
๖. ออกใบอนุญาตหรือแจ้งปฏิเสธคำขอ

ช่องทางการให้บริการ

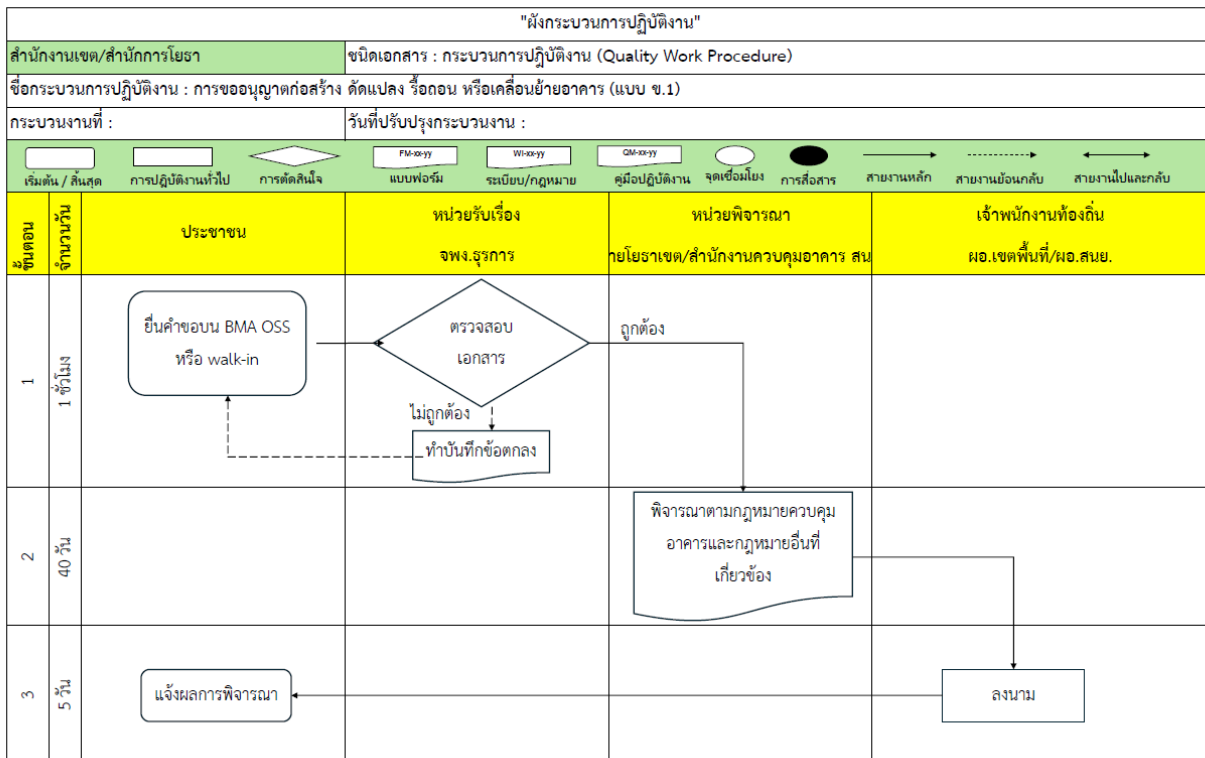
- สำนักงานเขต ๕๐ เขต (วันจันทร์-ศุกร์ ๐๘:๐๐-๑๖:๐๐ น.)
- สำนักงานควบคุมอาคาร สำนักงานโยธา
- ระบบออนไลน์ BMA OSS (เปิดตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

เอกสารที่ต้องใช้ (Check List)

- แบบคำขออนุญาต ข.๑
- บัตรประชาชน/หนังสือรับรองนิติบุคคล
- สำเนาโฉนดที่ดิน
- แบบแปลน รายการคำนวณ (หากเกี่ยวข้อง)
- หนังสือมอบอำนาจ (กรณีดำเนินการแทน)
- สำเนาใบประกอบวิชาชีพสถาปนิก/วิศวกรออกแบบ (หากเกี่ยวข้อง)
- หนังสือรับรองให้ปลูกสร้างอาคารในที่ดิน พร้อมสำเนาหรือภาพถ่ายทะเบียนบ้าน (ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน)

ค่าธรรมเนียม

ประเภทอาคาร/รายการ	ค่าธรรมเนียม (บาท)	หน่วย
ก่อสร้างอาคาร (≤ 2 ชั้น, ≤ 150 ตร.ม.)	20.00	บาท
ดัดแปลงอาคาร (≤ 2 ชั้น, ≤ 150 ตร.ม.)	10.00	บาท
รื้อถอนอาคาร (≤ 2 ชั้น, ≤ 150 ตร.ม.)	10.00	บาท
เคลื่อนย้ายอาคาร (≤ 2 ชั้น, ≤ 150 ตร.ม.)	10.00	บาท
ก่อสร้างอาคาร (อาคารทั่วไป)	200.00	บาท
ดัดแปลงอาคาร (อาคารทั่วไป)	100.00	บาท
เคลื่อนย้ายอาคาร (อาคารทั่วไป)	50.00	บาท
รื้อถอนอาคาร (อาคารทั่วไป)	50.00	บาท
ตรวจแบบ (≤ 2 ชั้น, ≤ 12 ม.)	0.50	บาท/ตร.ม.
ตรวจแบบ (2-3 ชั้น, ≤ 15 ม.)	2.00	บาท/ตร.ม.
ตรวจแบบ (> 3 ชั้น, > 15 ม.)	4.00	บาท/ตร.ม.
ตรวจแบบ (น้ำหนักบรรทุกทุก > 500 กก./ตร.ม.)	4.00	บาท/ตร.ม.
ตรวจแบบ (ที่จอดรถ, ทางเข้า-ออก)	0.50	บาท/ตร.ม.
ตรวจแบบ (ป้ายติดตั้ง)	4.00	บาท/ตร.ม.
ตรวจแบบ (ทาง/ท่อระบายน้ำ, รั้ว, กำแพง)	1.00	บาท/ตร.ม.
ตรวจแบบ (สะพานและเชิงลาดสะพาน)	4.00	บาท/ตร.ม.
ดูแลรักษาคอลง (50% ค่าก่อสร้างสะพาน)	50% ของค่าก่อสร้างสะพาน	อัตราส่วน (%)

หากพิจารณาจากผังกระบวนการปฏิบัติงานในส่วนของการพิจารณานั้นพบว่ามีความยืดหยุ่นนาน ทั้งนี้ เป็นไปตามกฎหมาย โดยการขออนุญาตใช้เวลา ๔๕ วัน แต่หากมีความจำเป็นสามารถขยายเวลาได้สูงสุดเป็น ๑๓๕ วัน (๔๕ วัน ขยาย ๒ ครั้ง ครั้งละ ๔๕ วัน) ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๖๒

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินการ

เมื่อประชาชนยื่นคำขอและเจ้าหน้าที่รับเรื่อง/เอกสารครบถ้วนแล้ว เข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณาออกใบอนุญาตฯ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่ต้องอาศัยความรู้ทางวิชาชีพในการพิจารณาข้อมูล จากเอกสารที่ยื่นมา (Check list) โดยมีวิธีการพิจารณา ดังนี้

๑. ความซับซ้อนของเอกสารและแบบแปลน

๑.๑ ต้องตรวจสอบ แบบแปลน รายการคำนวณ และ แผนผังบริเวณ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ควบคุมอาคาร ผังเมือง และสิ่งแวดล้อม

๑.๒ อาคารบางประเภท เช่น อาคารสูง อาคารขนาดใหญ่พิเศษ อาคารสาธารณะ ต้องผ่านการตรวจสอบด้านโครงสร้างและความปลอดภัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. กฎหมายและมาตรฐานหลายฉบับที่ต้องตรวจสอบไม่ใช่เพียงพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๖๒ เท่านั้น แต่ยังมี

- พ.ร.บ. การผังเมือง พ.ศ. ๒๕๖๒ (ต้องตรวจสอบว่าอาคารตั้งอยู่ในพื้นที่อนุญาตหรือไม่)
- พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อม (ต้องพิจารณาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ในกรณีอาคารขนาดใหญ่)
- พ.ร.บ. อนุรักษ์พลังงาน (ต้องตรวจสอบระบบพลังงานในอาคารบางประเภท)

๓. การขอความเห็นจากหน่วยงานอื่น อาคารบางประเภทต้องได้รับความเห็นจากหลายหน่วยงาน เช่น

- กรมโยธาธิการและผังเมือง (ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผังเมือง)
- สำนักงานสิ่งแวดล้อม (กรณีที่ต้องทำรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม)
- การไฟฟ้า การประปา (หากเกี่ยวข้องกับระบบสาธารณูปโภค)

หลังจากที่เจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตก่อสร้าง (แบบ ข.๑) ให้แก่ผู้ยื่นคำขออนุญาตแล้ว เจ้าหน้าที่ยังมีหน้าที่ในการติดตามและกำกับดูแล เพื่อให้การก่อสร้างเป็นไปตามกฎหมายและข้อกำหนดที่ได้รับอนุญาต การกำกับดูแลและตรวจสอบระหว่างก่อสร้าง เริ่มการก่อสร้างภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธาของสำนักงานเขตจะเข้าตรวจสอบไซต์งาน ตรวจสอบแบบแปลนจริงเทียบกับแบบที่ได้รับอนุญาต ตรวจสอบมาตรฐานความปลอดภัยในการก่อสร้าง เพื่อให้อาคารสร้างตามกฎหมายและไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ซึ่งมีการตรวจสอบ ๓ ระยะ ได้แก่ ตรวจสอบระหว่างก่อสร้าง ตรวจสอบกรณีร้องเรียน และตรวจสอบก่อนออกใบรับรอง ปัจจุบันได้นำระบบการยื่นคำขออนุญาตผ่านระบบออนไลน์ BMA OSS สามารถติดตามสถานะโครงการก่อสร้างและประชาชนสามารถตรวจสอบความคืบหน้าได้

ปัญหาและช่องว่างที่เอื้อต่อการทุจริต

ขั้นตอนที่มีความเสี่ยงต่อการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

การพิจารณาเอกสารการขออนุญาตก่อสร้างเป็นกระบวนการที่สำคัญและต้องตรวจสอบอย่างละเอียด หลายกรณีที่กระบวนการขออนุญาตล่าช้ามาจากการพิจารณาเอกสาร เนื่องจากต้องตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสาร หากผู้ขออนุญาตยื่นเอกสารไม่ครบถ้วน เช่น แบบแปลนไม่สมบูรณ์ รายการคำนวณไม่ครบหรือขาดเอกสารอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น โฉนดที่ดิน หรือใบรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำให้กระบวนการพิจารณาต้องหยุดชะงักจนกว่าผู้ขออนุญาตจะส่งเอกสารที่แก้ไขตามที่แจ้งนั้น เอกสารบางประเภทมีความซับซ้อนและต้องใช้เวลาในการตรวจสอบ เช่น การตรวจสอบแบบแปลนที่มีขนาดใหญ่หรือรายละเอียดซับซ้อนหรือการตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อกำหนดผังเมือง เจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลาในการตรวจสอบอย่างละเอียดและการตรวจสอบที่ไม่สามารถทำได้ในครั้งเดียวทำให้กระบวนการพิจารณาเอกสารล่าช้า และอาจมีผลกระทบต่อกำหนดเวลาของโครงการ

การตรวจสอบสถานที่ก่อสร้างเพื่อให้การก่อสร้างเป็นไปตามแบบแปลนที่ได้รับอนุญาตและไม่ละเมิดข้อกำหนดต่าง ๆ แต่ในหลายกรณีมักจะมีช่องโหว่ที่เปิดโอกาสให้เกิดการทุจริตหรือการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ เช่น การเรียกรับสินบนจากผู้ขออนุญาตเพื่อให้ผ่านการตรวจสอบหรือการละเว้นการตรวจสอบที่เข้มงวดเพื่อแลกกับผลประโยชน์ส่วนตัว

ปัญหาการมีส่วนได้เสียเนื่องจากบุคคลมีผลประโยชน์ส่วนตัวนำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่เป็นธรรมและไม่โปร่งใส เช่น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอาจมีความสัมพันธ์กับผู้ขออนุญาตหรือผู้รับเหมา อาจกลายเป็นช่องว่างที่ทำให้เกิดการทุจริตในกระบวนการอนุญาตได้ การตัดสินใจที่ไม่เป็นกลางมีอิทธิพลจากความสัมพันธ์ส่วนตัว เจ้าหน้าที่ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ขออนุญาตหรือผู้รับเหมาอาจมีแนวโน้มที่จะเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการออกใบอนุญาตหรือการอนุมัติที่เร็วขึ้น เจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ขออนุญาตอาจมีแนวโน้มที่จะละเลยข้อผิดพลาดในเอกสารหรือการก่อสร้าง

ระบบที่ยังพึ่งพากระบวนการเอกสารมากเกินไป การใช้เอกสารกระดาษหรือการบันทึกข้อมูลในรูปแบบที่ไม่เป็นระบบ ทำให้เกิดความล่าช้าและความผิดพลาดในการตรวจสอบเอกสาร และยากต่อการตรวจสอบย้อนหลัง

กระบวนการที่ใช้คนกลางในการติดตามเรื่อง คือการที่ผู้ขออนุญาตพึ่งพาคนกลาง เช่น ตัวแทนผู้รับเหมา หรือสถาปนิก ในการดำเนินการยื่นเอกสารหรือการติดตามสถานะใบอนุญาต ทำให้กระบวนการเกิดช่องว่าง คนกลางอาจใช้โอกาสเรียกรับสินบนจากผู้ขออนุญาตเพื่อเร่งรัดกระบวนการหรือช่วยเหลือในการดำเนินการ การพึ่งพาคนกลางอาจเพิ่มขั้นตอนและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้การดำเนินการช้าลงและเสี่ยงต่อการเกิดการทุจริต

การศึกษาข้อมูลจากสถิติการดำเนินการทางวินัยของกรุงเทพมหานคร รายงานการบริหารทรัพยากรบุคคลกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ พบว่ามีการกระทำความผิดทางวินัยรวมทั้งสิ้น ๕๙ เรื่อง กรณีกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน มีจำนวน ๑๙ เรื่อง เช่น ข้าราชการของกรุงเทพมหานครตำแหน่งนายช่างโยธาชำนาญงาน กระทำความผิดกรณีการตรวจสอบอาคารในฐานะนายตรวจอาคาร แต่กลับไม่ลงตรวจอาคารตามระเบียบที่กำหนด เป็นเหตุให้มีการก่อสร้างที่ผิดไปจากแบบที่ได้รับอนุญาต และนายช่างโยธาปฏิบัติงาน กระทำความผิดกรณีเป็นผู้ควบคุมงานซึ่งมีหน้าที่ตรวจและควบคุมงาน ณ สถานที่ที่กำหนดในสัญญาให้เป็นไปตามรูปแบบและข้อกำหนดในสัญญาทุกประการ แต่ได้รายงานการตรวจจ้างอันเป็นเท็จว่า ผู้รับจ้างได้ดำเนินการตามสัญญาครบถ้วนทั้งที่ผู้รับจ้างไม่ดำเนินการตามสัญญา เป็นต้น

อีกทั้งการดำเนินโครงการสัมมนากำหนดทิศทางและกรอบแนวทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนการบริหารทรัพยากรบุคคลของกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๗ ณ โรงแรม เดอะ ทวิน ทาวเวอร์ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ได้มีการระดมความคิดเห็นจากผู้บริหารหน่วยงานและผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายหน่วยงาน หนึ่งในสี่หัวข้อที่สำคัญของแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารทรัพยากรบุคคลของกรุงเทพมหานคร คือ หัวข้อ “กทม. จะเสริมสร้างความโปร่งใสเพื่อป้องกันการทุจริต และการกระทำผิดวินัยอย่างไรให้เกิดสัมฤทธิ์ผล (Transparency Enhancement)” ซึ่งสามารถวิเคราะห์และได้แยกออกเป็น ๔ ประเด็นย่อย ดังนี้

๑. **ปัญหา** มักเกิดจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่รู้ข้อกำหนดจึงอาจกระทำการผิดวินัยโดยไม่รู้ตัว หรือเจ้าหน้าที่จงใจกระทำผิดวินัยทั้ง ๆ ที่ทราบอยู่แล้วแต่พยายามหลีกเลี่ยงข้อกำหนด และกระบวนการทางวินัยที่ล่าช้าไม่จริงจัง บทลงโทษทางวินัยเบาทำให้ผู้กระทำผิดไม่รู้สึกสำนึกเมื่อกระทำผิด

๒. **ความต้องการ** : ให้ข้าราชการมีความรู้ทางกฎหมายและกระบวนการทางวินัย มีการจัดเก็บและจัดทำฐานข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หาเจ้าหน้าที่กลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสจะกระทำผิดวินัย ปรับปรุงกระบวนการทางวินัยให้รวดเร็ว มีบทลงโทษทางวินัยที่เหมาะสม

๓. **โอกาส** : การพัฒนาระบบ HRMS สำหรับรวบรวมจัดเก็บและจัดทำฐานข้อมูลด้านบุคคล มีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นหรือภาคสังคมในการป้องกันการทุจริตและการกระทำผิดวินัย

๔. **แนวทางแก้ไข** : ปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน การให้ความรู้ การจัดทำคู่มือการดำเนินการทางวินัย การดำเนินการทางวินัย การลงโทษทางวินัยที่รวดเร็วและรุนแรง ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนวัฒนธรรมและค่านิยม การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในข้าราชการ

การวิเคราะห์แนวทางลดปัญหาการทุจริต

จากข้อมูลที่ศึกษา สามารถวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการลดการทุจริตได้ ดังนี้

๑. การปรับปรุงกระบวนการอนุญาตให้เป็นระบบออนไลน์ เพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ โดยนำแพลตฟอร์มขออนุญาตก่อสร้างออนไลน์มาใช้ให้ครอบคลุมทุกขั้นตอน เช่น ศูนย์รับคำขออนุญาตของกรุงเทพมหานคร (Bangkok Metropolitan Administration One Stop Service หรือ BMA OSS) ให้บริการรับคำขออนุญาตผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนสามารถยื่นคำขอตรวจสอบสถานะและดาวน์โหลดใบอนุญาตผ่านระบบได้ ลดการใช้เอกสารกระดาษและเปลี่ยนเป็นเอกสารดิจิทัลเพื่อลดโอกาสการดัดแปลงแก้ไข

๒. นำระบบ e-Permit (อนุญาตก่อสร้างออนไลน์) มาใช้โดยกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในทุกขั้นตอนและการติดตามผลแบบเรียลไทม์ ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๗ กรุงเทพมหานครได้เปิดให้บริการขอใบอนุญาตก่อสร้างผ่านช่องทางออนไลน์ สำหรับบ้านขนาดไม่เกิน ๒,๐๐๐ ตารางเมตรไม่เกิน ๓ ชั้น จากเดิมการขออนุญาตใช้ระยะเวลา ๔๕ วัน และขยายได้ไม่เกิน ๒ ครั้งๆ ละ ๔๕ วัน มีเป้าหมายให้การขอใบอนุญาตออนไลน์ใช้เวลาพิจารณา ๑๔ วัน หรืออาจกำหนดมาตรฐานระยะเวลาการพิจารณาแต่ละขั้นตอนตามประเภทของอาคาร

- บ้านเดี่ยวหรืออาคารขนาดเล็ก พิจารณาภายใน ๑๕ วัน
- อาคารทั่วไป พิจารณาภายใน ๔๕ วัน
- อาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องได้รับคำชี้แจงหากต้องขยายเวลา

ควรมีการแจ้งเตือนผู้ขออนุญาตอัตโนมัติ ผ่าน SMS / Email หากมีความล่าช้า ลดความคลุมเครือของระยะเวลาการอนุมัติ เพื่อผู้ขออนุญาตสามารถคาดการณ์และวางแผนโครงการได้ดีขึ้น

๓. การบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษที่เข้มงวด ให้มีการลงโทษเจ้าหน้าที่ที่มีพฤติกรรมทุจริตอย่างจริงจัง กำหนดบทลงโทษที่รุนแรงและชัดเจนสำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีพฤติกรรมทุจริต สนับสนุนกิจกรรมหรือ

โครงการเพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีมาตรฐานทางจริยธรรมที่สูงและตระหนักถึงความสำคัญของการให้บริการสาธารณะที่โปร่งใส

๔. การเพิ่มหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการขออนุญาตก่อสร้าง

๕. การใช้เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการวิเคราะห์ความผิดปกติ ใช้ AI วิเคราะห์แบบแปลน เพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ หรือใช้ GIS (Geographic Information System) เพื่อตรวจสอบข้อกำหนดผังเมืองอัตโนมัติ เช่น ตรวจสอบว่าพื้นที่ขอก่อสร้างอยู่ในโซนที่อนุญาตหรือไม่ วิเคราะห์ระยะร่นและพื้นที่สีเขียวตามกฎหมายเพื่อลดการใช้ดุลยพินิจ และโอกาสเกิดการตีความผิดพลาด ลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้การอนุญาตรวดเร็วขึ้น

๖. ช่องทางร้องเรียนและแจ้งเบาะแสที่เข้าถึงได้ง่ายการเข้าถึงช่องทางร้องเรียนและแจ้งเบาะแสที่ง่ายทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบกระบวนการและแจ้งปัญหาที่พบได้ทันที เช่น เว็บไซต์, แอปพลิเคชัน, สายด่วน, หรือโซเชียลมีเดีย โดยมีการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสและการให้รางวัลสำหรับการแจ้งข้อมูลที่มีประโยชน์เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับประชาชนในการรายงานการทุจริตหรือข้อผิดพลาดในกระบวนการขออนุญาต โดยไม่ผ่านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่โดยตรง

๗. การบันทึกข้อมูลและการตรวจสอบย้อนหลังต้องมีการบันทึกข้อมูลและขั้นตอนการพิจารณาไว้อย่างละเอียดและชัดเจน หลักการหรือเหตุผลในการพิจารณาอนุญาต เพื่อสามารถตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินการย้อนหลังได้ในทุกขั้นตอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ประโยชน์ต่อกรุงเทพมหานคร แนวทางการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยพัฒนาเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานกรุงเทพมหานครที่สำคัญ ดังนี้ (๑) มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การปรับปรุงคู่มือสำหรับประชาชนและคู่มือปฏิบัติงานให้สอดคล้องกัน ช่วยลดความสับสนและข้อผิดพลาดในการทำงานของเจ้าหน้าที่ (๒) การนำเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยในการตรวจสอบแบบแปลนเบื้องต้น หรือใช้ระบบ GIS ตรวจสอบข้อกำหนดผังเมืองอัตโนมัติ จะช่วยลดภาระงานและความซ้ำซ้อน ลดการใช้ดุลยพินิจ รวมถึงเพิ่มความรวดเร็วแม่นยำในการพิจารณา (๓) ง่ายต่อการตรวจสอบระบบดิจิทัลจะมีการบันทึกข้อมูลและขั้นตอนไว้อย่างละเอียด สามารถติดตามการทำงานได้และง่ายต่อการตรวจสอบย้อนหลังหากเกิดปัญหา (๔) ปิดช่องว่างที่อาจนำไปสู่การทุจริต ประกอบกับการบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษที่เข้มงวดจะช่วยลดจำนวนเรื่องร้องเรียนและการกระทำผิดวินัยของบุคลากร(๕) การแสดงเจตจำนงในการแก้ไขปัญหาทุจริตอย่างจริงจัง และพัฒนากระบวนการให้บริการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ จะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและความน่าเชื่อถือให้กับหน่วยงานในสังกัดกรุงเทพมหานคร

๒. ประโยชน์ต่อประชาชน การวิเคราะห์และนำแนวทางไปปรับใช้จะช่วยยกระดับการให้บริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใสมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน ดังนี้ (๑) ลดระยะเวลาและเพิ่มความสะดวกในการขออนุญาต การปรับปรุงกระบวนการในระบบออนไลน์ (BMA OSS) และการตั้งเป้าหมายลดระยะเวลาพิจารณาให้สั้นลง จะช่วยให้ประชาชนสามารถวางแผนก่อสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (๒) เพิ่มความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ระบบออนไลน์ช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามสถานะคำขอของตนเองได้แบบเรียลไทม์ นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูล (Open Data) เกี่ยวกับการอนุญาตยังช่วยให้ประชาชนสามารถร่วมตรวจสอบได้ (๓) การลดขั้นตอนที่ใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ การเปลี่ยนมาใช้เอกสารดิจิทัล และการลดการพึ่งพาคนกลาง จะช่วยลดช่องว่างที่อาจนำไปสู่การทุจริตและการเรียกรับสินบนได้ (๔) มีช่องทางการร้องเรียนที่เข้าถึงง่าย เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือสายด่วน พร้อมมีมาตรการคุ้มครอง

ผู้แจ้งเบาะแส จะทำให้ประชาชนมั่นใจและกล้าที่จะรายงานปัญหาการทุจริตที่พบเห็น (๕) สร้างความเชื่อมั่นต่อการให้บริการของภาครัฐ เมื่อกระบวนการมีความชัดเจน รวดเร็ว โปร่งใส และมีการสื่อสารนโยบายด้านความโปร่งใสอย่างต่อเนื่อง จะช่วยสร้างความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อหน่วยงานของกรุงเทพมหานครได้

ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะสั้นและระยะยาว

ระยะสั้น

๑. ปรับปรุงกระบวนการขออนุญาตให้มีขั้นตอนลดการใช้ดุลยพินิจ พัฒนาคู่มือที่อธิบายขั้นตอนการขออนุญาตอย่างละเอียดให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย ทั้งนี้ การปรับปรุงแก้ไขคู่มือสำหรับประชาชนและคู่มือการปฏิบัติงานต้องสอดคล้องกันและเป็นไปตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน
๒. สร้างช่องทางร้องเรียนที่ประชาชนสามารถใช้ได้สะดวก เพื่อลดโอกาสการเรียกรับผลประโยชน์โดยมิชอบ
๓. สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับนโยบายเรื่องความโปร่งใสเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยน่านโยบายของผู้บริหารในเรื่องการสร้าง ความไว้วางใจ (Trust) ความโปร่งใส ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาสื่อสารกับข้าราชการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนสื่อสารสร้างความไว้วางใจกับประชาชนในเรื่องการให้บริการ
๔. ให้ส่งเสริมให้ประชาชนและบุคลากรภาครัฐมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและแจ้งเบาะแสการทุจริต ด้วยการสร้างแรงจูงใจผ่านระบบรางวัล และการคุ้มครองความปลอดภัยและสิทธิของผู้แจ้งเบาะแสอย่างเป็นระบบ และทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถหลบเลี่ยงการตรวจสอบได้

ระยะยาว

๑. ปรับเปลี่ยนเป็นระบบการยื่นคำขออนุญาตเป็นแบบออนไลน์ที่สามารถติดตามคำขออนุญาตได้
๒. แก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบ ข้อกฎหมายที่เป็นข้อจำกัดต่อกระบวนการให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน
๓. พัฒนาระบบตรวจสอบอัตโนมัติและเปิดเผยข้อมูลให้โปร่งใสผ่านข้อมูลเปิด (Open Data) เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการขออนุญาต เช่น จำนวนคำขอที่ได้รับการอนุมัติและไม่อนุมัติรายละเอียดโครงการที่ได้รับอนุญาต

ที่มา/อ้างอิง

๑. รายงานเด่นประจำวัน ข่าวสารของกรุงเทพมหานคร ประจำวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๘ ประเด็นกรุงเทพมหานครใช้ ๓ แนวทางแก้ปัญหาคอร์รัปชันการขออนุญาตก่อสร้าง ในการประชุมสภากรุงเทพมหานคร สมัยประชุมสามัญ สมัยแรก (ครั้งที่ ๔) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๘ การยื่นกระทู้ถามสด เรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาการขออนุญาตก่อสร้างอาคารว่าพบปัญหาเรื่องของการขออนุญาตก่อสร้างอาคารเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องแก้ไข

๒. การรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ของของสำนักงานเขตผ่านระบบออนไลน์
civilservice.bangkok.go.th/login.html

๓. จากข้อมูลสถิติการดำเนินการทางวินัยของกรุงเทพมหานครจากรายงานการบริหารทรัพยากรบุคคลกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ พบว่ามีการกระทำความผิดทางวินัยรวมทั้งสิ้น ๕๙ เรื่อง ดังนี้

๓.๑ กรณีกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน มีจำนวน ๑๙ เรื่อง

๓.๒ ความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ จำนวน ๒๘ เรื่อง แบ่งได้ดังนี้ ความผิดเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ จำนวน ๔ เรื่อง ความผิดเกี่ยวกับการเบิกจ่าย รับ ส่ง เงิน จำนวน ๔ เรื่อง ความผิดเกี่ยวกับทะเบียนบัตร จำนวน ๓ เรื่อง ไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ จำนวน ๑๗ เรื่อง

๓.๓ เรื่องความผิดเกี่ยวกับการละทิ้งหน้าที่ราชการ จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันในคราวเดียวกันเกินสิบห้าวัน จำนวน ๑ เรื่อง และขาดราชการ จำนวน ๑ เรื่อง

๓.๔ ความผิดเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๑๐ เรื่อง ได้แก่ ประพฤติตนไม่เหมาะสม จำนวน ๗ เรื่อง ประพฤติตนไม่เหมาะสมทางเพศ จำนวน ๒ เรื่อง และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน ๑ เรื่อง

๔. รายงานผลโครงการสัมมนากำหนดทิศทางและกรอบแนวทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนการบริหารทรัพยากรบุคคลของกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

๕. คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงานสังกัดกรุงเทพมหานคร ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๖๔

๖. คู่มือสำหรับประชาชน ปี พ.ศ. ๒๕๖๗

๗. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๖๒

๘. พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

๙. พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕